

Den store Lockout.

Af

Cand. mag. H. L. Bisgaard. .

Den 19. Maj 1899 erklæredes General-Lockouten.

Inden vi gaar over til at anstille i al Fald nogle af de Betragtninger, som denne kolossale Arbejdsstandsning i saa rigt et Maal giver Anledning til, skal vi i saa sammentrængt en Form som muligt gengive de væsentlige Træk af dens Historie.

I Løbet af Vinteren havde der Landet over været ført Forhandlinger mellem Mestre og Svende indenfor Snedkerfaget om nye Priskuranter. Medens disse Forhandlinger i den største Del af Landet forløb ret fredelig og ikke syntes at skulle give Anledning til nogen synderlig stor Uoverensstemmelse, var Svendene i Jylland vanskeligere at komme til Rette med, og det endte da ogsaa med, at Forhandlingerne her afbrødes, idet Svendene i 7 af de jyske Byer (Kolding, Fredericia, Horsens, Aalborg, Silkeborg, Hjørring og Thisted) erklærede Strike fra 1. April. Sagen, der hidtil havde verseret mellem de jyske Organisationer indbyrdes, indankedes nu for de to Hovedorganisationer: Arbejdsgiver- og Mesterforeningen og

de samvirkende Fagforbund, og det lykkedes her at tilvejebringe en Overenskomst af 15. April, i Følge hvilken Svendene i de 7 jydske Byer skulde gaa i Arbejde. Ved denne Overenskomst ordnes Forholdene definitivt for Øernes Vedkommende, medens Forhandlingerne for Jyllands skulde fortsættes. Overenskomsten vedtoges af de jydske Mestre, men forkastedes af Svendene, og da Fagforbundene lader foretage en ny Afstemning, forkastedes den paany, hvorefter Arbejdsgiverforeningen erklærede Lockout overfor alle Medlemmer af Snedkerforbundet, regnet fra den 2. Maj, Kl. 6 Morgen.

Strax herefter lod Fagforbundenes Overledelse foretage en tredje Afstemning i de jydske Byer og fremtvang ved denne under Trusel af Exklusion Vedtagelse af Overenskomsten af 15. April, hvilket meddeltes Arbejdsgiverforeningen. Herpaa svarede denne imidlertid, at en Overenskomst, der to Gange var brudt af Svendene, ikke kunde betragtes som værende i Kraft mere; og da nu tilmed Bygnings-snedkerne i København havde udmeldt sig af Snedkerforbundet og krævede, at Arbejdsgiverne særskilt skulde forhandle med dem, erklærede Arbejdsgiverforeningen, at den maatte betragte Situationen ior at være ganske den samme som før, og opstillede nu — 15. Maj — de bekendte 8 Punkter, i Spidsen for hvilke stod Fordringen om, at Overenskomster, der maatte blive sluttede mellem de to Hovedorganisationer ikke længer maatte gøres afhængige af underordnede Organisationers Afstemning. Hertil svarer Repræsentantskabet for de samvirkende Fagforbund under 18. Maj: »De opstillede Fordringer,

som det er indlysende for enhver, at ingen Organisation kan gaa ind paa, maa vi dertor tage bestemt Afstand fra. Repræsentskabet er dog villigt til endnu en Gang at optage en Forhandling med Arbejdsgiverforeningen om den staaende Strid i Snedkerfaget for om muligt at faa denne bilagt.

Arbejdsgiverforeningens Svar paa denne Skrivelse var Resolutionen af 19. Maj*), hvori den erklærer General-Lockout fra den 24. Maj Kl. 6 Morgen. Herved udelukkedes foruden de alt udelukkede 4000 Snedkere, henimod 30,000 Arbejdere, henhørende til forskellige Fag (se Noten); og et Par Dage senere udelukkedes c. 3,000 Kuske, Værfts- og Betonarbejdere, saa at Lockouten allerede nu omfattede godt 35,000 Mand.

Dagen efter forlanger Fagforbundenes Forretningsudvalg i Skrivelse til Arbejdsgiverforeningen Sagen henvist til det ved Overenskomsten af 26. April

*) Resolutionen lød i sin Helhed saaledes:

»Generalforsamlingen paabyder, at alt Arbejde for Svende og Arbejdsmænd, for saa vidt disse henhøre under Fagorganisationerne, skal indstilles senest Onsdag d. 24. ds. Kl. 6 Morgen i alle under Arbejdsgiverforeningen hørende Virksomheder i følgende Fag: Københavns Tømmerlav, Københavns Murerlav, de samvirkende Maskinsnedkerier og Savværker, Malerlavet i København, Foreningen af Fabrikanter i Jernindustrien i København og Foreningen af Fabrikanter i Jernindustrien i Provinserne. Klejnsmedemester- og Mekanikerforeningen for København og Omegn, Dansk Træhandlerforening, Foreningen af Arbejdsgivere i Stukkaturfaget, Københavns Blikkenslagerlav, Foreningen af Provinssavværker og Høvlerier, Centralforeningen af Murer- og Tømmermestre i Østifterne, Centralforeningen af Malermestre i Østifterne, Centralforeningen af Murer- og Tømmermestre i Jylland,

og at dette Arbejde først genoptages, naar der fra Arbejdsgiverforeningens Generalforsamling gives Tiladelse til, at den herved erklærede Lockout atter kan hæves.

1898*) oprettede Fællesudvalg til Afgørelse af Arbejdsstridigheder, og da der intet Svar indløber herpaa**), anmodede Formanden for de samvirkende Fagforbund, Folketingsmand J. Jensen, under 24. Maj Formanden for det nævnte Fællesudvalg, Professor Deuntzer, om at sammenkalde Udvalget, for at det kunde afgive sit Skøn over Lockoutens Berettigelse. Samtidig indsendes til Udvalget Klager fra 11 Fagforeninger, der alle havde Overenskomster med de tilsvarende Mesterforeninger om, at ingen

Endvidere paabydes det samtlige, under Arbejdsgiverforeningen hørende Teglværker samt Kalk-, Mørtel- og Cementfabrikker ikke at udlevere Varer forinden Lockouten er afsluttet.

Endvidere paabydes det samtlige Medlemmer af Arbejdsgiverforeningen at drage Omsorg for, at de i Lovenes §§ 22 25 givne Regler for kollegial Støtte nøje overholdes, og da navnlig, at al Forbindelse afbrydes med de Forretninger, der handle mod de Medlemmers Interesser, hos hvem Arbejdsstandsning finder Sted. Generalforsamlingen giver herved Forretningsudvalget Bemyndigelse til at varetage det Fornødne i saa Henseende, ligesom ogsaa til -- forsaavidt, og i det Omfang, som det maatte finde det fornødent -- at paabyde Arbejdsstandsning i de øvrige under Arbejdsgiverforeningen hørende Fag og Virksomheder.*

*) Dette Udvalg oprettedes som et foreløbigt Hjælpemiddel, der kun skulde bestaa, til man kunde faa oprettet en paatænkt Arbejderdomstol. Derfor var det først bestemt til at bortfalde ved Udgangen af 1898, men da man den Gang endnu ikke var bleven enig om en saadan Domstol, forlængedes Udvalgets Existens til Slutningen af 1899. Dets Mission er at skønne om, hvorvidt og af hvem, der er begaaet Brud paa indgaaede Overenskomster.

**) Svaret indløb forøvrigt et Par Dage senere (26. Maj) og gik ud paa, at Arbejdsgiverforeningen ikke havde noget imod, at de samvirkende Fagforbund henviste Spørgsmaalet om Lockoutens Berettigelse til Fællesudvalget. »Men Arbejdsgiverforeningen kan for sit Vedkommende ikke tiltræde en saadan Henvi-
ning, før det nærmere er præciseret, hvad det er man ønsker indanket for Udvalget«.

Arbejdsstandsning maatte finde Sted, før vedkommende Strid havde været gjort til Genstand for Mægling eller Voldgift; og Klagerne gik da ud paa, at den stedfundne Lockout var et Brud paa disse Overenskomster.

Fællesudvalget erklærede sig villigt til at tage de indsendte Klager under Overvejelse, afholdt Mandag d. 29. Maj sit første Møde, hvori det opfordrede Arbejdsgiverforeningen til at varetage sine Interesser under Sagens Behandling, og 1. Juni erklærede saa den nævnte Forening sig villig til saavel skriftlig som mundtlig at forsvare sig overfor de fremkomne Klager.

Med Hensyn til Fællesudvalgets Virksomhed i det hele taget turde det være overflødigt at gaa i Detailler. Det turde være tilstrækkeligt at minde om, at Udvalget den 15. Juni tilbyder at mægle, og at det den 24. Juni afsiger sin Kendelse over de ovennævnte Klager, en Kendelse, der lød saaledes:

I Sagerne »Arbejds mændenes Forbund« og »Trælagerarbejdernes Afdeling« imod »De samvirkende Maskinsnedkere og Savværker«, samt »Blikkenslagerforeningen af 1873« imod »Blikkenslagerlavet« findes ikke tilstrækkelig Grund til Klage.

I de øvrige syv Sager kendes som følger:

Den stedfindende Lockout skønnes ikke at indeholde Retsbrud, som kan medføre Erstatning eller Bøde, men derimod for saa vidt at være i Modstrid med de mellem Parterne sluttede Overenskomster, som Lockouten skønnes at være i Uoverensstemmelse med de Forudsætninger, som

Klagerne kunne have haft Føje til at gaa ud fra ved Overenskomsternes Oprettelse.

Kendelsen afgaves enstemmig.

De Foreninger, der saaledes havde faaet delvis Medhold af Fællesudvalget, var: 1) Smede- og Maskinarbejdernes. Formernes og Støberiarbejdernes Fagforeninger, 2) Murersvendenes Understøttelsesforening, 3) Dansk Tømrer- og Murerforbund, 4) Murersvendenes Forbund, 5) Tømrerforbundets faglige Afdeling, 6) Malernes Fagforening og 7) Dansk Arbejderforbund samt Jord- og Betonarbejdernes Forbund.

Hermed er Fællesudvalgets Virksomhed tilende, uden at man derved er kommen Stridens Løsning et eneste Skridt nærmere; thi som man vil se, og som det da ogsaa strax gjordes gældende, indeholder Kendelsen ikke nogetsomhelst om Lockoutens Afslutning. Imidlertid havde Udvalget Dagen i Forvejen med den toreslaaede Mægling for Øje vedtaget et af et Underudvalg (nuværende Indenrigsminister Bramsen og Landstingsmand C. C. Andersen) udarbejdet Forslag angaaende det Grundlag, paa hvilket det skulde kunne fungere som Enighedskammer, og da Fagforbundene den 24. og Arbejdsgiverforeningen den 28. Juni havde erklæret sig villige til at modtage den tilbudte Mægling — den sidste dog med udtrykkelig Fastholdelse af de 8 Punkter — konstituerer Kamret sig den 1. Juli og holder endnu samme Dag sit første ordinære Møde.

Dette Møde blev mærkeligt. Det blev mere: det blev epokegørende i Lockoutens Historie. Først fremsatte nemlig Arbejdsgivernes Ordfører, Direktør L. Christensen, 5 nye Fordringer, hvoriblandt de

vigtigste er Retten for Hovedorganisationerne til at erklære General-Strike eller General-Lockout, Oprettelsen af Arbejdsanvisningskontorer og Indførelsen af Forbud mod Nydelsen af Spiritus paa Værksteder og Arbejdspladser udenfor Maaltiderne. Og som Svar herpaa opstiller Folketingsmand J. Jensen paa Arbejdernes Vegne Fordringen om Indførelsen af en 9 Timers Arbejdsdag — og en tilsvarende Forhøjelse af alle Timelønninger — fra 1. April 1900 som Betingelse for Arbejdets Genoptagelse. Der var hermed — og unægtelig aldeles overvejende som Følge af sidstnævnte Fordring — rejst en Skillevæg mellem alle Bestræbelser for at opnaa Forlig. Der var stødt saa eftertrykkeligt i Krigsbasunen, at Enighedskamrets første Møde maatte siges snarere at have animeret Kampen end at have gjort Udsigterne til Fred lysere. Og Tiden viste, at de, der da stod som Skeptikere overfor Kamrets Formaaenhed i denne Henseende, fik Ret.

Det blev klart allerede i næste Møde. Paa dette fremsætter L. Christensen 6 nye Fordringer, saaledes at de oprindelige 8 Punkter nu var blevne til 19. Dagen efter skrev da ogsaa Social-Demokraten, at al Interesse for Enighedskamret nu var forbi. Og i Kamrets Møde samme Dag erklærede J. Jensen paa Fagforbundenes Vegne de hidtil tilkomne 11 Punkter for »absolut uantagelige og ganske unødvendige, medens de 8 første Punkter i hvert Fald maatte omarbejdes ganske væsentligt for at kunne antages af Fagforbundene«, ligesom han paany fremsatte Fordringer om 9-Timersdagen.

I Mødet den 6. Juli fastsloges det dernæst efter

nogen Debat, at Forhandlingerne mellem Parterne maatte betragtes som afsluttede, hvorefter Kamret skulde forsøge en Mægling, som dog først vilde kunne komme istand, naar Referatet af Forhandlingerne forelaa trykt. Mod denne Udsættelse protesterer Arbejdernes Repræsentanter; men dens Nødvendighed hævdes af Formanden, Professor Deuntzer.

Da en Mægling paa Grundlag af de opstillede Fordringer snart viste sig absolut haabløs, fremsatte Arbejdernes Repræsentanter den 12. Juli Forslag om, at man skulde gaa helt bort fra disse og ved Forhandling mellem de stridende Parters Delegerede søge at skabe et nyt Grundlag, hvortil ingen af Parterne forud havde taget Stilling. Dette vedtoges, men viste sig frugtesløst. Dagen efter fremsatte da først Arbejderne et Forligstilbud, og da der ikke kunde opnaas Enighed herom --- navnlig fordi Fordringen om 9-Timersarbejdsdagen var fastholdt deri — stiller Direktør Bramsen paa egne og flere Medlemmers Vegne sit bekendte Forligsforslag, der i en noget ændret og mildnet Form indeholdt de 8 Punkter. Om dette Forslag nægter Arbejdernes Delegerede at forhandle og dermed er Mæglingen bristet.

Endnu en Gang gjorde dog Kamrets Formand et Forsøg paa at naa et Resultat, idet han i Kamrets sidste Møde den 15. Juli stillede Forslag om Indankelse af de Punkter, hvorom man ikke var blevne enig i Kamret, for en Voldgiftsdomstol. Da Arbejdsgivernes Repræsentanter imidlertid nægter at lade Fordringen om 9-Timersarbejdsdagen afgøre ved Voldgift, nedlægger Formanden sit Mandat, og Enighedskamret er sprængt.

Efter dette har vi altsaa blot Krigen, den aabne, brutale Krig, og der er ingen Udsigt til Slutning paa den ad anden Vej end Magtens.

Den 24. Juli fremsætter dog Arbejdsgiverne paa ny et Forligstilbud; men da dette indeholder de oprindelige 8 Punkter, kun ledsagede af forklarende og supplerende Anmærkninger og Tilføjelser — blandt hvilke sidste forøvrigt flere af de senere tilkomne Fordringer — og da det tilmed opstiller en bestemt Frist, indtil 28. Juli, indenfor hvilken det — under Trusel af »videregaaende Foranstaltninger« — skal tiltrædes af Arbejderne — har det egentlig nærmest Karakteren af et Ultimatum og opfattes ogsaa saaledes. Paa et Møde, som de samvirkende Fagforbund afholder den 26. Juli, forkastes det da ogsaa, og Arbejderne fremsætter til Gengæld deres Tilbud om Forlig. Da dette imidlertid Ord til andet er en Gentagelse af det, der fremsattes den 13. Juli, og altsaa navnlig indeholder Fordringen om 9 Timers Arbejdsdagens Indførelse fra 1. April 1900 samt Fordringen om den samtidig indtrædende Forhøjelse af Timelønnen, har det selvfølgelig lige saa lidt som det foregaaende nogen Udsigt til at kunne gøre Ende paa Striden, maa tværtimod nærmest opfattes som en Gentagelse af en Krigserklæring, og man er lige vidt.

De videregaaende Foranstaltninger, som Arbejdsgivernes nysnævnte Forligstilbud havde truet med, viste sig at være en Udvidelse af Lockouten, en Udvidelse, der bl. a. vilde drage Textilarbejderne med ind under denne. Imidlertid synes Textilfabrikantene ikke synderlig villige til at bøje sig for Paa-

buddet om Lockout, og inden den nye Udvidelse kunde foretages, dukkede nye Mæglere frem, hvorved Udvidelsen foreløbig hindres. De nye Mæglere var d'Hrr. Bing, Trier og Heide.

Disse Herrer fremsatte et Forslag, der paany gik ud fra de 8 Punkter som Grundlag. Dog var disse nu ændrede en Del, dels saaledes, at Ordlyden var bleven mildnet, dels saaledes, at de mest anstødvækkende — navnlig det omstridte Punkt 4 om, at Opsigelsestiden for Priskuranter skulde fastsættes til den 1. Januar — var udeladte og erstattede med andre, mere acceptable. Dette Forslag vedtoges pure af Fagforbundenes Forretningsudvalg, hvorimod Repræsentantskabet tilføjede nogle Ændringer, om hvilke man derpaa indbød Arbejdsgiverne til Forhandling. Forhandlingen brast imidlertid, da de sidstnævnte efter nøjere Prøvelse fandt Ændringerne uantagelige. Derimod vedtog først Arbejdsgiverforeningens Hovedbestyrelse (den 4. August) og dernæst dens Generalforsamling (den 5. August) Forslaget som det forelaa fra Forslagsstillerne, og Generalforsamlingen bemyndigede »derfor Forretningsudvalget til at afslutte Lockouten paa de i Forslaget angivne Vilkaar, saafremt det omhandlede Forslag maatte blive vedtaget af »De samvirkende Fagforbund« og tillige af de Arbejderorganisationer, som ere berørte af Lockouten, men som ikke kunde bindes af »De samvirkende Fagforbunds« Underskrift ved Forligets Afslutning, inden Forløbet af 7 Dage fra Dato.« Og Resolutionen tilføjede: »Sker dette ikke, forbeholder Generalforsamlingen sig fuld Frihed«.

To Dage herefter holdtes af de samvirkende

Fagforbunds Hovedbestyrelse det store Møde, der med en kort Afbrydelse varede fra Kl. 8 Aften til Kl. 4 $\frac{1}{2}$ Morgen, og som efter en meget varm Debat — hvori, saa vidt Udenforstaaende kan skønne, de øverste Ledere lagde hele deres Indflydelse i Vægt-skaalen til Fordel for Forslaget — endte med Forligets Vedtagelse, men rigtignok kun »under det udtrykkelige Forbehold, at der ikke paa noget Værksted eller Arbejdsplads indføres noget nyt Reglement vedrørende Arbejdernes Forhold, som ikke er fremgaaet af en Forhandling mellem de respektive Organisationer i Henhold til Forligets Forudsætninger.«

Til den her citerede Resolution føjede Fagforbundenes Hovedbestyrelse i den Skrivelse til Arbejdsgiverforeningen, hvormed den oversendte denne Resolution, med Hensyn til Forbeholdet følgende:

»Denne Beslutning er vedtagen, efter at det var bekendt, at Arbejdsgiverforeningen havde ladet trykke forskellige reglementariske Bestemmelser vedrørende Arbejdsforholdet, og den maa derfor betragtes som en bestemt Indsigelse imod, at Arbejdsgiverne uden Forhandling med Arbejdernes Organisationer fastsætte Reglementer, som berøre Arbejderne«.

Grunden til det nævnte Forbehold, til Mødets Længde og Hidsighed og formodentlig — man burde vel sige: forhaabentlig — ogsaa til, at Forliget kun vedtoges med 29 Stemmers Majoritet (128 mod 99), var Opdagelsen af det meget omtalte Udkast til Værkstedsregler, der paa en eller anden Maade var spillet Arbejderne i Hænde. Hvormeget af dette Udkast der nogensinde var bleven gjort til Regel, derom har intet Menneske Ret til at dømme, og

hvorvidt det derfor med Føje kunde benyttes til derud fra at tage Forbehold med Hensyn til Vedtagelsen af Forliget, derom kan der vel disputeres; men som det var, blev det — eller om man vil: det Forbehold, det havde fremkaldt — den Sten, hvorefter Forliget væltede; thi Arbejdsgiverne nægtede (9. August) plad ud at afslutte »nogen Overenskomst om Lockoutens Ophør, forinden de i Resolutionen og Skrivelsen tagne Forbehold tages tilbage«.

Dagen efter holdt de samvirkende Fagforbund Møde paany, men nøjedes med at tage Arbejdsgiverforeningens Skrivelse til Efterretning. Dermed var Forliget igen strandet.

Det blev imidlertid ikke herved. Den 12. August holdt Hovedbestyrelsen for den sidstnævnte Forening et nyt Møde, der endte med følgende Resolution:

»Den tidligere besluttede Udvidelse af Lockouten iværksættes snarest muligt, senest Mandag den 21. August Kl. 6 Morgen«.

Udvidelsen, der omfattede Skrædderne, Grov- og Klejnsmedene, Cementfabrikernes og Entreprenørforeningens Arbejdere, iværksattes dels før, dels til det nævnte Tidspunkt. Herved steg de Udelukkede Antal med 10—15,000, saa at Lockouten nu omfattede c. 50,000, hvortil nogle Dage senere kom de kvindelige Herreskrædere.

Atter kommer et Mæglingsforslag (25. August), udarbejdet af Landstingsmand C. C. Andersen og Overretssagfører Orthmann. Det gaar ud paa, at de stridende Parter skal tiltræde det Bing-Heide-Trierske Forligsforslag samtidig med, at Arbejdsgiverne fremsætter et Værkstedesreglement, der »sluttede sig til

Forligets Ordlyd og Aand* — og at paa alle de Steder, hvor i det nysnævnte Forslag Hof- og Statsretten var nævnet, dette Ord skulde slettes og erstattes med Ordet Voldgift. Heller ikke dette Forslag bragte dog Fred, idet Arbejdsgiverne ansaa det for rigtigst at blive ved det Bing-Heide-Trierske Forslag. Vel fik d'Hrr. Overretssagførere Busch og Orthmann tilvejebragt en direkte Forhandling mellem de to Hovedorganisationers Forretningsudvalg; men Forhandlingerne førte ikke til noget Resultat.

Umiddelbart herefter tog imidlertid d'Hrr. Bing, Trier og Heide igen fat, og denne Gang kronedes deres Bestræbelser med Held. Allerede 1. Septbr. vedtog de to Forretningsudvalg et Par Tilføjelser til det oprindelige Forslag — Tilføjelser, der atter indvarsler Oprettelsen af en Voldgiftsdomstol —, den 4. September vedtoges de af Generalforsamlingerne, og den 9. genoptoges Arbejdet.

Angaaende Snedkerkonflikten — den Tue, der havde væltet det store Læs — vedtoges paa et Møde den 2. September af Delegerede fra begge Sider en Overenskomst, hvis Hovedindhold var, at denne Strid skulde afgøres ved Voldgift.*)

Hermed var Krigen endt og Freden sluttet.

At ledsage ovenstaaende historiske Beretning med Kommentarer Punkt for Punkt er alene af Plads-

*) Voldgiftskendelsen faldt den 11. Oktober og lød saaledes:

Fra 15. Oktober 1899 til 1. April 1901 er Timelønnen henholdsvis indenfor Møbelsnedker- og indenfor Bygningssnedkerfaget i

hensyn en Umulighed. Jeg vælger derfor at lade Beretningen staa som det, den er, og i Stedet for at ledsage den med Kommentarer fremsætte et Par Betragtninger, som muligvis vil forekomme Læseren ret overflødige, især da de paa det afgørende Punkt stadig ender med et Spørgsmaalstegn, men som jeg anstiller netop for at kunne sætte dette Spørgsmaalstegn, for at kunne pege paa det Problem, der først og fremmest fra arbejdervenlig Side burde have været søgt besvaret under Lockouten, og som det endnu ikke er for sent at stille og at — løse.

Det blev under Lockouten sagt — og gentaget indtil Trivialitet —, at de jydsk Snedkersvendes Forkastelse af Overenskomsten af 15. April var Anledningen, men ikke Aarsagen til Lockouten. Rent afset fra, at denne Paastand logisk set er uheldig, fordi en Anledning blot er den nærmeste Aarsag,

Thisted.....	30 & 33 Øre
Aalborg.....	33 - 35
Kolding.....	32 - 35 --
Silkeborg.....	31 - 34 --
Fredericia.....	32 - 35 --
Hjørring.....	31 - 34 --
Horsens.....	33 - 35 --

Det Tillæg, der betales for Søndags- og Overarbejde, forhøjes i samme Forhold som Timelønnen, dog at der for Arbejde efter Kl. 9 Aften og for Søndagsarbejde efter Kl. 4 betales dobbelt Timeløn.

Denne Kendelse slutter sig nøje til Overenskomsten af 15. April. Kun for 3 Byers Vedkommende forhøjer den Lønsatserne en Ubetydelighed over, hvad de da blev ansatte til. De 3 Byer er Kolding, Fredericia og Horsens, hvor Timelønnen ved Aprilforliget var bleven sat til 32 à 34 Øre.

altsaa dog en Aarsag, saa er det umuligt for et Menneske, der ser nøgternt paa hele denne store Strid, at opdage, hvori det forfærdelige for Arbejdsgiverne heri skulde ligge. Har Arbejdsforholdene været saadanne, at de maatte fremtvinge en Lockout — og det er i al Fald ikke bevist, at de ikke har været det — saa er Anledningen til dens Udbrud en forholdsvis ligegyldig Sag. Naar Bægeret er fuldt, er det uden Betydning, hvilken Draabe der faar det til at flyde over. Da nu tilmed Arbejderledelsen ikke selv synes at staa engleren i denne Affære, saa turde dette med »Anledningen« være en Bebrejdelse, som Arbejdsgiverne kan tage sig let.

Set fra et Arbejdsgiverstandpunkt er der derimod ved Lockoutens Erklæring i Aar begaaet en Fejl, som en Nationaløkonom ikke kan undlade at bebrejde Arbejdsgiverne. Det er en bekendt Sag, at Striker mislykkes i daarlige Tider. Arbejdsudbudet er da for stort, Sammenholdet ringere end ellers, og af begge Grunde vil derfor Striken i Almindelighed mislykkes. Heraf har man Lov til omvendt at slutte, at en Lockout vil mislykkes i gode Tider. Og naar Tiderne nu tilmed har været saa exeptionelt gode, som de faktisk har været ifjor og iaar, naar der før Lockoutens Udbrud baade her og i Udlandet var Mangel paa Arbejdskraft, trods det at Revl og Krat var taget med for at opnaa Tilfredsstillelse af Efterspørgselen, saa var der al Anledning til at vente, at Lockouten vilde forfejle sit Maal. Og Arbejdsgiverne kan ene og alene takke deres beundringsværdige Sammenhold for, at Resultatet endda blev saa godt, som det blev.

Kan man som Nationaløkonom rette denne Bebrejdelse mod Arbejdsgiverne, saa kan man som Samfundsborger fremsætte en anden, og det er efter min Mening den væsentligste Anke, der overhovedet kan rettes mod Arbejdsgiverne i Anledning af Lockouten. Det er denne, at de ved Erklæringen af den fuldstændigt glemte at spørge sig selv, hvad Samfundet vilde sige dertil. De synes virkelig ikke at have haft nogensomhelst Anelse om, at der fra Samfundets Side vilde blive krævet Bevis for Lockoutens Nødvendighed. Og dog maatte dette ske. Rent bortset fra den yderst vigtige Omstændighed, at en meget stor Del af Samfundet, ovenikøbet den Del, hvortil det store Flertal af Arbejdsgiverne selv hører, vilde komme til at lide betydelige økonomiske Tab ved en saa kolossal Arbejdsstandsning og derfor maatte have Ret til at fordre Bevis for, at den ogsaa virkelig var nødvendig, saa var selve Udelukkelsen af 40—50,000 Arbejdere en saa alvorlig Sag, at al human Følelse, al ethisk Følelse, al Retfærdighedssans maatte komme i Bevægelse og maatte give sig Luft i et mægtigt: Hvorfor dette?

Arbejdsgivernes Svar herpaa var en Forsikring om Arbejdsforholdenes Utaalelighed.

I denne Utaalelighed laa nu for det første ikke noget Bevis for Nødvendigheden af en Lockout, et Bevis der — hvad vi senere skal komme tilbage til — maaske ogsaa var vanskeligt at levere. Det værste var imidlertid, at selve den paastaaede Utaalelighed ikke blev bevist af Arbejdsgiverne. Og dog var det dette, der burde være sket, og det strax. Her var det ikke nok blot at forsikre. Vel fremkom der i

en Del Dagblade nogle saakaldte »Beviser«; men de kom uden Autoritetens Stempel. Det var Arbejdsgiverne, der skulde have leveret Beviserne, ikke nogle mere eller mindre vel underrettede Journalister. Men Arbejdsgiverne levede aabenbart i den Tro, at Publikum var lige saa godt inde i Forholdene som de selv, og undlod derfor al Bevisførelse. Dette var en Fejl, og denne Fejl var for en væsentlig Del Skyld i, at Lockouten blev bedømt, som den blev.

Det lyder underligt efter dette at sige, at der dog blev ført Bevis for, at Arbejdsforholdene var uudholdelige for Arbejdsgiverne, ja, endmere, at det ovenikøbet ogsaa var disse, der førte det. Og alligevel tror jeg, at det forholder sig saaledes. Det forekommer mig, at der er leveret et Bevis saa kraftigt, saa slaaende, at al Tvivl maa blegne lige over for det. Dette Bevis er — Lockouten selv.

Thi tror da virkelig noget Menneske, at vore Arbejdsgivere bærer Tabet ved en 15 Ugers Arbejdsstandsning — et Tab, der løber op i mange Millioner Kroner — uden at der foreligger de mest tvingende Grunde dertil? Man erindre, hvad det var, der forlangtes! Her var jo ikke Tale om at tvinge Lønnen nedad, ikke Tale om ved en Lønforringelse at opnaa en Vinding. Her var heller ikke Tale om at knuse Fagforeningerne. Alle Paastande herom har fra først til sidst vist sig at være Agitationsnumre og intet-somhelst andet. Der er ikke leveret Skygge af Bevis for, at noget saadant har været Meningen. Tvertimod var jo den allerførste Fordring, der blev stillet, den, at Hovedorganisationen skulde have saa megen Myndighed, at den kunde garantere de med den

indgaaede Overenskomster respekterede af de underordnede Foreninger. I denne Fordring ligger dog saa langt fra et Forsøg paa at træde Organisationsretten under Fødder, at den langt snarere kan siges, at indeholde Kravet om en Organisationspligt, for saa vidt nemlig som den kræver Organiseringen gennemført fuldt ud og fastholdt i sin yderste Konsekvens. Det vil sikkert ogsaa vise sig, at det her berørte Punkt I i Fremtiden vil blive anvendt som Mile- og Mærkepæl, naar det gælder at markere vore Arbejders Vinden fremad. En mere uskrømtet Anerkendelse af den før saa stærkt bekæmpede Organisering skal man dog virkelig vanskelig kunne paavise.

Nej — Lockoutens Formaal var, som det atter og atter er fremhævet, udelukkende en tilfredsstillende Ordning af de indre Arbejdsforhold. Og naar der med Taalmod bæres Tab af Millioner for at opnaa dette — ja, saa maa Forholdene have været uudholdelige. Her maa Tabet selv, Lockouten selv, kunne være Bevis nok. Gør dem til Arbejdsgivere, der ikke vil tro det!

Lad mig sige det strax: Jeg hører ikke til dem, der anerkender Arbejdsgivernes Eneret ved Arbejdsordningens Fastsættelse. I Arbejdsforholdet er der som i alle andre Forhold 2 Parter. Der er ingen paaviselig Grund til, at den ene af disse Parter blot har at diktere, den anden blot at lystre. Det er jo almindelig anerkendt, at vi her staar overfor et frit Kontraktsforhold. Ingen vil bestride dette. Men hvorfor skulde da i dette Forhold Sælgeren ikke have samme Ret som Køberen til at stille sine Betingelser? Hvorfor skulde ikke Arbejderen have Ret

til at være medbestemmende i Reguleringen af de Forhold, hvorunder han skal arbejde? Jeg indser det ikke. Naar man en Gang er naaet saa vidt, at man stiller Arbejderen politisk og socialt lige med Arbejdsgiverne, saa maa man vide at tage Konsekvenserne.

Altsaa: Arbejderens Ret til at være medbestemmende ved Arbejdsforholdets Ordning maa anerkendes. Samfundet vil komme til at gøre Indrømmelser her, saaledes som det alt har gjort Indrømmelser med Hensyn til Arbejdsløn og Arbejdstid. Og jeg skulde næsten tro, at den nævnte Ret selv før Lockouten var et meget langt Stykke paa Vejen til sin Anerkendelse, og at det egentlig ikke var Kravet om denne Ret, men derimod dels en Overskridelse af dens naturlige Begrænsning, dels den Maade, hvorpaa Kravet søgtes gennemført i Praxis, der var Lockoutens sande Aarsag. Forholdet paa vore Værksteder og Arbejdspladser er — eller var — nemlig efter min Formening det, at der er altfor mange af disse, paa hvilke Arbejdsgiveren akkurat er taalt, og en ikke saa ringe Del, hvor han næppe en Gang er det. Forholdet er det, at Arbejderens Krav om Medbestemmelsesret i Praxis giver sig Udslag af at være et Krav paa Eneret. Forholdet er det, at Arbejderne — hvad eller deres Ledere — ikke har forstaaet at sætte Grænse, hverken for deres Krav eller for den — skal vi sige: Kraft, hvormed de har søgt at gennemføre det.

Denne Paastand er ikke grebet ud af Luften og er navnlig ikke bygget paa de ovenfor omtalte »Beviser«, der blev fremsat under Lockouten. Den er Udtryk

for en Overbevisning, bygget paa saa godt et Kendskab til Arbejdsforhold, som man kan have, naar man er Søn af en Arbejder og selv har været Arbejder og Fagforeningsmedlem.

Lockouten har peget paa vore Arbejderorganisationers svage Side, og de Mennesker, der under Kampen har skreget op om Arbejdernes Ret og Arbejdernes Medgørlighed, de skulde nu, hvis de virkelig har Sympathi med vore Arbejderes Kamp opad og Forstaaelsen af dens Betydning ud over den rent materielle Vinding for Arbejderne, være de første til at sætte Fingeren paa det ømme Sted og hjælpe Arbejderen med at faa Fejlen rettet, selv om det skulde koste Ord, der ikke just var smigrende.

Man har henvist til vore Arbejderes beundringsværdige Holdning under Lockouten og spurgte: Og det er disse Arbejdere, der skulde være umedgørlige? — Jeg vender Problemet om og spørger: Hvor kan det være, at den danske Arbejder, der som Samfundsborger er saa besindig, saa taktfuld, saa stilfærdig, som Fagforeningsmedlem snarest synes at have de modsatte Egenskaber?

Her er det nemlig, at Tampen brænder.

Ja vist — vil man maaske sige — det anførte gør Lockouten forstaaelig. Men var den derfor nødvendig? Var den berettiget? Man kan forstaa, at Arbejdsgivernes længe opsparede Forbitrelse kan have givet sig Luft ved en saa voldsom Eruption; men var denne nødvendig for at raade Bod paa de uheldige Forhold? Var der ikke andre, fredeligere

Midler forhaanden og vilde disse ikke have ført os Maalet nærmere? Var, kort sagt, ikke Lockouten blot et Udslag af Forbitrelse, af Hævnfølelse, uden at være det rette Middel?

Om Lockouten var berettiget? — Set fra et ethisk Synspunkt var den det vel næppe, saa lidt som Krig overhovedet kan kaldes berettiget, naar man blot spørger om den ethiske Begrundelse. Men iøvrigt? Jeg mener jo! Jeg tror, at selv de mest ethisk tænkende Mennesker vilde have haft en anden Mening om Lockouten end den, de maaske nu har, hvis de selv havde staaet som Arbejdsgivere. Man lægge ogsaa Mærke til, at ikke en af vore store Arbejdsgivere, ikke en af dem, der kommer i direkte Berøring med Arbejderne, ikke en selv blandt dem, der ikke har nogetsomhelst med Arbejdsgiver- og Mesterforeningen at gøre, har taget Ordet for at bestride dennes moralske Ret til at erklære Lockouten. Dette er ganske vist et negativt Bevis; men det tyder dog i al Fald paa, at de, der har haft Skoen paa, har været enige om, at den trykkede.

Det er blevet sagt, at Lockouten var et brutalere Kampmiddel end Striken. Dette er kun rigtigt, for saa vidt man stiller den nuværende store Lockout i Modsætning til de sædvanlige Fagstriker. Der er her en Forskel i Brutalitet, men kun en Gradsforskel; og den vedrører ikke Spørgsmaalet om Berettigelse eller Ikke-Berettigelse. Er det berettiget af Arbejderne at udsætte Mestrene for økonomiske Vanskeligheder ved en Arbejdsnedlæggelse, maa det være lige saa berettiget af Arbejdsgiveren at gøre det samme overfor Arbejderen ved en Lockout. Og naar

man ikke bebrejder Arbejderen, at han »smider sig selv paa Gaden« ved en Strike, der ofte har rent reaktionære eller — hvad Fordringernes Størrelse angaar — meningsløse Formaal — man tænke paa Kularbejder- og Bagerstriken — saa har man ikke Lov at kalde Arbejdsgiveren brutal og hensynsløs, naar han sætter Arbejderen paa Gaden for at opnaa saadanne Arbejdsbetingelser, som han anser for nødvendige. Og har endelig Arbejderen moralsk Ret til at udsætte Hustruer og Børn for de Kalamiteter, der for dem lige saa vel kan blive Følgen af en Strike som af en Lockout, saa er det urimeligt at fordre, at Arbejdsgiveren skulde vise et større Hensyn.

Ethiske Hensyn er en udmærket Vare; men det er ulige lettere at fordre dem iagttagne af Andre end selv at tage dem, særlig naar andre og meget væsentlige Interesser synes krænkede, eller endnu mere: ere det.

Men nu Lockoutens Nødvendighed! For den skyldes stadig Beviset. Ja, og det værste er, at det vel egentlig aldrig kan leveres; thi vel kan man paa den ene Side henvise til Manglen paa tilstrækkeligt garantiydende Voldgiftsinstitutioner og paa den anden Side til Arbejdernes altfor ofte udviste Mangel paa Respekt for indgaaede Overenskomster — man huske Striken paa Titan, Maskinarbejderstrikerne i forskellige Provsbyer, Murersvendenes aabenlyse Brud paa Forpligtelsen til ikke at ryge eller drikke paa Arbejdspladserne, de strax efter Lockoutens Afslutning indledede Forfølgelser mod Ikke-Fagforeningsmedlemmer, som havde arbejdet under Lockouten, paa Trods af Overenskomsten om ikke at boycotte o. s. fr. — men

det vilde selvfølgelig dog være meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at bevise, at der slet intet andet Middel vilde have været til at komme ud over Vanskelighederne end selve Krigen, særlig naar man havde givet sig tilstrækkelig Tid dertil. Og dog tror jeg, at Lockouten var en Nødvendighed, ganske paa samme Maade som et vulkansk Udbrud er det, som den franske Revolution var det, og en Nødvendighed i den Forstand, at dette Opgør maatte til for at lære begge Parter Grænserne for deres Magtfuldkommenhed at kende. Lockouten var en historisk Nødvendighed, en psykologisk Nødvendighed, og tidligere eller senere maatte den være kommen. Det var netop ogsaa derfor, at Anledningen var en ligegyldig Sag.

Det sørgelige er netop, at denne Nødvendighed var forhaanden. Og her staar vi atter ved det Hvorfor?, som det er disse Linjers Maal at fremsætte men ikke at besvare.

I Borgerrepræsentationens Møde den 11. Septbr. blev det af Formanden for de samvirkende Fagforbund, J. Jensen, udtalt, at (Soc. Dem.s Referat) »der ikke er Spor af Udsigt til, at Arbejdsforholdene herhjemme skal blive mere fredelige og idylliske, end de har været det i Sommer«. Det var jo en ganske overordentlig sørgelig Forsikring, tilmed da den kommer fra en Mand, om hvis personlige gode Vilje til at holde Fred, man næppe har Grund til at tvivle. Dog tror jeg ikke, at der er Anledning til at se sort paa Fremtiden. Det er sandt, at Lockouten har

skabt Bitterhed, maaske ogsaa, blandt de mindre besindige blandt Arbejderne, Hævnlyst; men hvorfor tro, at disse Følelser skulde være evindeligt? Og hvorfor tro, at blot Følelsen skulde være sat i Sving under Lockouten? Der er forhaabentlig Grund til at forudsætte, at ogsaa Arbejdernes Tænkeevne kan være bleven vakt. Og det er min Tro, at naar Bitterheden og Hævntørsten har sat sig, og det nøgterne Ræsonnement vundet Raaderum, saa vil det være Tankens Tur til at tage Tøjlerne, og den vil tage dem.

Hvad vore Arbejdere trænger til, er først og fremmest Selvkritik. Heldet har dysset denne i Søvn, om de ellers nogen Sinde har ejet den. Lockouten vil forhaabentlig have vækket den. Arbejderne maa forstaa, at det ikke blot gælder at se Fejl og »Fjender« udadtil, men at der ogsaa kan være Grund til en Gang at vende et kritisk Blik indad.

Danmark var i Slutningen af forrige Aarhundrede et af de Lande, der gik i Spidsen for den sociale Frigørelse. Det er interessant at se, at vi ogsaa i Slutningen af vort Aarhundrede i saa Henseende er blandt de fremmeligste. Den Gang var det »Mellemlklasserne«, nu er det Underklassen, Emancipationen gælder; men det er næsten ogsaa den hele Forskel. Vi staar nu i Henseende til Organiseringens Konstruktion og Omfang med en af de bedst gennemarbejdede Arbejderbefolkninger i al Fald i Europa. Og vi har utvivlsomt den solideste og dygtigst sam-

arbejdede Arbejdsgiverorganisation i den civiliserede Verden. Vi har endvidere det forud for den øvrige Del af denne, at vi har det store — og jeg gentager det: uundgaaelige — Sammenstød mellem disse Magter bag os. Maatte Fremtiden nu bære Fredens og Fremskridtets Frugter i sit Skød!